

OORSMEER

KEEL-, NEUS- EN OORHEELKUNDE (KNO)

Inleiding

Een gezonde gehoorgang bevat oorsmeer. Af en toe geeft oorsmeer problemen. In deze folder vindt u de reden van uw klachten en adviezen om uw klachten te bestrijden.

Gehoorgang

De gehoorgang is bij volwassenen ongeveer tweeënhalve centimeter lang en eindigt bij het trommelvlies, de scheiding met het middenoor. Uw gehoorgang heeft de vorm van een koker, is gemiddeld ongeveer één centimeter in doorsnede en is bekleed met huid. In het buitenste deel van uw gehoorganghuid groeien haartjes en zitten de talg- en oorsmeerklieren.

Oorsmeer wordt gemaakt in uw oorsmeerklieren en vormt een mengsel met talg, haartjes en keratine (bestanddeel van huid) uit afgestoten huidschilfers. De samenstelling van oorsmeer (nat of droog) wordt door één gen op chromosoom 16 bepaald. Het, in Nederland, meest voorkomende natte oorsmeer verandert van kleur en consistentie als het ouder wordt; van 'smeuige' goudgele droge oorsmeervlokken, via een stadium van plakkerig bruin oorsmeer naar hard donker (zwart) korrelig oorsmeer. Droog oorsmeer is vanaf het ontstaan hard en brokkelig.

Functies van oorsmeer

Oorsmeer heeft meerdere functies:

- beschermen tegen vocht (waterafstoting);
- beschermen (coaten) van de dunne kwetsbare gehoorganghuid tegen uitdroging;
- het 'vangen' en weghalen van kleine onrechtmatigheden, zoals stof, vuil of insectjes;
- afweer verzorgen tegen ziekmakende bacteriën en schimmels.

Om deze redenen moet uw gehoorgang dus oorsmeer bevatten. Haal geen oorsmeer uit de gehoorgang, want een gezonde gehoorgang reinigt zichzelf.

Oorsmeerproblemen

Uw gehoorgang reinigt zichzelf van teveel aan oorsmeer, doordat vers smeug oorsmeer indroogt en korrelig wordt. De huid van uw gehoorgang wordt langzaam vanaf het trommelvlies vernieuwd richting de uitgang van uw gehoorgang en neemt zo uw oorsmeer mee naar buiten. Daarnaast masseert uw kaakgewricht, dat onderdeel uitmaakt van de vooronderwand van uw gehoorgang, door kauwbewegingen, gapen en praten de korreltjes oorsmeer naar de uitgang van uw gehoorgang. Normale lichaamshygiëne (het met water wassen van een oor en douchen) doet de rest. Bij een gezonde gehoorgang bestaat er een evenwicht tussen aanmaak en afvoer van oorsmeer. Dit evenwicht kan onder andere verstoord raken door:

- ouder worden (met te snelle indikking van oorsmeer, zodat het oorsmeer hard, brokkelig en scherp wordt)
- manipuleren in de gehoorgang (met stimulatie en/of ontsteking van de oorsmeerklieren als gevolg)
- terugduwen oorsmeer (door oorstukje hoorapparaat of zelf schoonmaken van uw gehoorgang)
- afwijkende bouw van uw gehoorgang (nauw, afwijkende botvormingen)
- overmatige haargroei in uw gehoorgang
- ziekten (bijvoorbeeld eczeem).

Een remmend effect op het transport van oorsmeer naar buiten verstoort dat evenwicht, waardoor oorsmeerophoping kan ontstaan met oorsmeer dieper in het buitenste deel van uw gehoorgang. Daarnaast kan de combinatie van verstoring van samenstelling, hoeveelheid oorsmeer en beschadiging van uw gehoorganghuid een gehoorgangontsteking geven.

Verwijderen van oorsmeer

Alleen oorsmeer dat zichtbaar is in de opening van de gehoorgang mag worden verwijderd. U kunt dat het beste doen met een wattenstokje. Als leidraad kan gelden dat het wattenpluimpje altijd in zijn geheel zichtbaar moet blijven. Op deze manier is het risico het kleinst dat u te diep gaat en zo oorsmeer dieper duwt.

Het toegeven aan de drang om uw oren dieper schoon te moeten maken is absoluut verkeerd. Het schoonmaken van uw gehoorgang op een andere manier dan de natuur al doet, heeft het potentiële risico van beschadiging van de kwetsbare huid, waarna een ontsteking snel kan ontstaan. Vaak wordt het oorsmeer ook dieper in uw gehoorgang geduwd in plaats van verwijderd. Bovendien wordt de oorsmeerproductie aangezet. Een vicieuze cirkel dreigt door verstoring van het evenwicht tussen aanmaak en afvoer van oorsmeer.

Vaak gebruikte verkeerde schoonmaakhulpmiddelen zijn een balpen, haarspeld, lucifer, paperclip en tandenstoker. Bij uw apotheek of drogist zijn verschillende, als veilig aangeprezen, schoonmaakhulpmiddelen te verkrijgen. Echter, ook deze attributen hebben dezelfde potentiële risico's:

- ze zijn de voornaamste veroorzakers van de vorming van 'probleemveroorzakend' oorsmeer;
- ze hebben als risico dat de gehoorganghuid wordt beschadigd;
- ze kunnen het oorsmeer dieper dan het buitenste deel van de gehoorgang duwen, waarna het zich daar ophoopt en niet meer door het lichaam zelf optimaal naar buiten kan worden getransporteerd.

Veelgestelde vragen

Omdat er veel vragen zijn met betrekking tot oorsmeer, beantwoorden we in deze folder de meest gestelde vragen.

Kunnen oorsmeeroplossers altijd veilig worden gebruikt?

Commerciële oorsmeeroplossers, baby- of slaolie worden vaak geadviseerd om oorsmeerproblemen te voorkomen. Deze middelen lossen het oorsmeer niet op, maar maken het soms dunner en weken het los van uw gehoorganghuid, zodat het natuurlijke transport in uw gehoorgang beter kan verlopen. Ook het uitspuiten van uw gehoorgang kan hierdoor mogelijk gemakkelijker gaan.

Sommige oorsmeeroplossers bevatten conserveringsmiddelen die een allergische reactie van de gehoorganghuid kunnen opwekken. Uw behandelend specialist adviseert u daarom zelden oorsmeeroplossers te gebruiken.

Oorsmeer en jeuk

Jeuk in de gehoorgang heeft meerdere oorzaken, die vaak gecombineerd voorkomen:

- een droge huid zonder de bescherming (coating) van een goede kwaliteit oorsmeer;
- de aanwezigheid van harde korstjes oorsmeer;
- losse afgestoten velletjes huid of haren;
- onder langdurig niet-verplaatsend oorsmeer ontstaat 'broei';
- eczeem;
- een allergische reactie op de gebruikte schoonmaakhulpmiddelen.

Door een onbedwingbare neiging om te peuteren kunnen wondjes ontstaan. Dit kan leiden tot een gehoorgangontsteking. Een vicieuze cirkel moet worden doorbroken, opdat niet na peuteren in de gehoorgang jeuk ontstaat, waardoor weer moet worden gepeuterd. Om de vicieuze cirkel te doorbreken is vaak de hulp van een behandelend specialist nodig.

Meer last van oorsmeer door een hoortoestel

Sommige hoortoestellen kunnen alleen functioneren met een zogenaamd oorstukje die de gehoorgang goed moet afsluiten. Het steeds weer aanbrengen, gebruiken en verwijderen van dit oorstukje, zet de talg- en oorsmeerklieren aan tot grotere aanmaak en geeft anders samengesteld oorsmeer. Bovendien duwt het oorstukje als een bulldozer het oorsmeer weer terug de gehoorgang in, zodat een 'muur van oorsmeer' kan ontstaan voor de geluidsuitgang van het hoortoestel. Zo kan een paar milligram oorsmeer de werking van een hoorapparaat ongedaan maken en piepen veroorzaken. Regelmatiger oorsmeer laten verwijderen is dan nodig.

Hoe wordt oorsmeer door uw behandelend specialist of huisarts verwijderd?

Een huisarts spuit vrijwel altijd uw gehoorgang uit en uw behandelend specialist maakt meestal uw gehoorgang, onder zicht van een oormicroscoop, met instrumentjes schoon.

▪ Uitspuiten

Een huisarts of een doktersassistent(e), reinigt met schoon water van ongeveer 37°C de gehoorgang door water in de

gehoorgang te spuiten. Bij het weer naar buiten komen van het water komt het oorsmeer mee.

Deze procedure neemt enkele seconden in beslag en lukt in vijftien procent van de gevallen in één keer. Soms is het nodig meerdere malen achtereenvolgend op enkele dagen na elkaar uit te spuiten. Het op goede wijze uitspuiten van een gehoorgang leidt zelden tot problemen. Het uitspuiten van een gehoorgang mag niet pijnlijk zijn. Pijn betekent beschadiging en verdient dan speciale aandacht.

Na afloop van het uitspuiten moet de gehoorgang goed worden uitgedroogd. Als telkens een gehoorgangontsteking ontstaat na uitspuiten, is het raadzaam hier verder vanaf te zien. Het instrumenteel reinigen van de gehoorgang met stofzuigertje en/of oorsmeerhaakje onder microscopisch zicht door een KNO-arts, is dan noodzakelijk.

- Instrumenteel

Uw behandelend specialist gebruikt instrumenten (haakjes, lisjes en een zuigertje) om al naar gelang de aard van het oorsmeer (dik, dun, hard, korrelig, enzovoort) zo voorzichtig mogelijk het oorsmeer naar buiten te werken. Dit noemt uw behandelend specialist een microscopisch oortoilet en gebeurt onder direct zicht, meestal met een oormicroscoop. Met behulp van een oortrechttertje en een cerumenlisje of een zuigertje wordt het oorsmeer voorzichtig naar buiten gewerkt.

Mag een gehoorgang altijd worden uitgespoten?

Aandoeningen waarbij het uitspuiten van een gehoorgang in de huisartsenpraktijk niet is toegestaan zijn:

- Een bestaand of in het verleden gemaakt gaatje in het trommelvlies (perforatie);
- recent ongeluk van het oor;
- een loopoor (uitvloed van pus) bij een gehoorgangontsteking of een geperforeerd trommelvlies met een middenoorontsteking.

Uw huisarts zal in die gevallen de gehoorgang niet willen uitspuiten en u verwijzen naar een KNO-arts. Daarnaast zijn er omstandigheden waarbij uitspuiten minder verstandig is:

- een bestaande, hevig pijnlijke gehoorgangontsteking;

- een recent doorgemaakte gehoorgangontsteking;
- een doorgemaakte ooroperatie.

Hier zal de huisarts een afweging moeten maken tussen toch zelf doen (mogelijk instrumenteel) of doorsturen naar een KNO-arts.

Hoe kan een oor het beste gedroogd worden na watercontact?

De veiligste en doeltreffendste methode is met een enkel tissuevelletje. U vouwt dit om uw pink en zuigt uw gehoorgang als het ware droog (zuigende werking van dun papier). Beweeg uw pink op en neer in de gehoorgang en gebruik de zwaartekracht door uw hoofd zo schuin mogelijk te houden. Ga net zo lang door tot het tissuepapier droog blijft. Dit kan enkele minuten duren. De gehoorgang kan ook worden gedroogd met behulp van een haarföhn.

Moeten oren van kinderen worden schoongemaakt?

Ook bij kinderen is oorsmeer nodig voor een harmonieus evenwicht in de gehoorgang. Alleen het schoonmaken van zichtbaar oorsmeer mag worden gedaan. De samenstelling van 'kinderoorsmeer' beschermt beter dan bij ouderen. Hierdoor komt een gehoorgangontsteking bij kinderen gelukkig zelden voor.

Geeft oorsmeer gehoorvermindering?

Alleen een oorsmeerprop die de gehele gehoorgang afsluit, geeft gehoorvermindering.

Wat verandert er aan oorsmeer en uw gehoorgang na een ooroperatie?

Dat hangt af van het soort ooroperatie. Wanneer bij de ooroperatie de huid van uw gehoorgang is betrokken, kan gedurende weken, maar soms ook voor altijd, het evenwicht tussen aanmaak en afvoer en de oorsmeersamenstelling verstoord raken.

Bij een ooroperatie waarbij de achterwand van uw gehoorgang wordt verwijderd en het rotsbeen wordt uitgehold (radicaaloperatie), kan uw gehoorgang, die dan één grote holte met het rotsbeen is geworden, zichzelf nooit meer reinigen. Dit

betekent dat uw oor met regelmaat door uw behandelend specialist moet worden gereinigd.

Hoe komt het dat bij een oortoilet soms een hoestbui ontstaat?

Hoesten na aanraking van de gevoelige gehoorganghuid ontstaat door prikkeling van dezelfde zenuw, die in het strottenhoofd hoesten veroorzaakt.

Vragen

Heeft u na het lezen van de folder nog vragen? Dan kunt u contact opnemen met de polikliniek KNO:

- Franciscus Gasthuis

Op werkdagen, via telefoonnummer 010 – 461 6231.

- Franciscus Vlietland

Op werkdagen, via telefoonnummer 010 – 893 0000.

- Franciscus Willemsplein

Op werkdagen, via telefoonnummer 010 – 404 3407.